

Stipendieberättelse - Peter Carlberg, april 2011

Penningtvätt, att försöka göra om brottspengar till legala tillgångar, förekommer i betydligt större omfattning än de flesta tror. Det är lätt att tänka sig att de mexikanska knarksyndikaten sysslar med sådant, men det är ett stort problem också på närmare håll. När pengar från svenska värdetransportrån, narkotikahandel och prostitution omvandlas till fastigheter, restauranger och dyra bilar handlar det också om penningtvätt.

Lokalt i Sverige är det **Finanspolisen**, en del av Rikskriminalen, som kartlägger och utreder penningtvätten. 15000 svenska handlare och bolag, allt från banker till bilhandlare, ska rapportera misstänkt penningtvätt. Internationellt är det **Interpol** och organet **FATF** som bekämpar och övergripande försöker motverka fenomenet.

Jag har bevakat ekonomisk brottslighet under flera år. Genom ett stipendium från **Hiertanämnden** kunde jag åka till Frankrike för att lära mig mer om hur penningtvätt ser ut.

FATF står för **Financial Action Task Force** och organisationens lokaler är inrymda på tredje våningen i OECD:s högkvarter på 2 Rue du Pascal i västra Paris. Man tar sig lätt dit med tunnelbana, först till metrostationen La Muette, och därefter fem minuters promenad i stadens mer fashionabla kvarter. Jag blev väl mottagen och fick mycket information som jag kommer att ha nytta av.

FATF startades 1989, men verksamheten kom egentligen igång först 1990. Att detta steg för att bekämpa penningtvätt togs just då berodde främst på stora internationella problem med knarkpengar. Att det kalla kriget tog slut just vid den tiden hade en viss inverkan men var inte avgörande. Att till exempel Ryssland nu kunde bli medlem har däremot gjort arbetet lättare.

På senare år har FATF kommit att intressera sig mer och mer för penningtvätt i samband med terroristfinansiering vid sidan av de rent kriminella intressena. Ett nytt inslag som snart kan komma att få ett genombrott är också penningtvätt i samband med skattebrott. I många länder räknas inte skattebrott som något riktigt kriminellt, men det finns en möjlighet att det snart kommer att göra det.

Formellt har FATF 36 medlemmar varav 34 är länder. Den som kastar ett öga på listan över medlemmar slås lätt av att den bara omfattar rika länder. Men i verkligheten är cirka 180 länder medlemmar och deltar i arbetet genom regionala organ som leds av någon av de 34. FATF ville ha det så här för att få en mer lätthanterlig organisation och undvika ett mini-FN, med alltför mycket byråkrati.

I princip är alla länder i världen med förutom Iran och Nordkorea. Några stater i tidigare franska områden i Afrika är de annars sista vita fläckarna på kartan, men de kommer också med snart då ytterligare en regional organisation startas.

Penningtvätt är något abstrakt för de allra flesta människor. Och även för FATF finns det en viss grad av abstraktion. Enligt FATF kan man inte veta exakt hur mycket pengar som tvättas. Allt beror på hur mycket brott som begås, men en uppskattning av FATF är att motsvarande 2 - 5 procent av ett lands BNP är kriminella pengar som tvättas. Det rör sig om ofantliga summor. För Sveriges del skulle det innebära 65 - 160 miljarder kronor.

På FATF har man ändå sett en positiv utveckling de senaste åren. Bland annat har det skett en förändring i tidigare diktaturer där man efter att den gamla regimen fallit önskat göra upp och få ordning på de gamla stukturerna och också söka efter försvunna tillgångar.

Den internationella polisorganisationen **Interpol**s högkvarter ligger ännu i Lyon, 47 mil från Paris men bara två timmar bort med snabbtåget TGV.

Krav från ickeuropeiska länder kommer sannolikt att göra att huvudkontoret snart delas upp på tre. Buenos Aires och Singapore kommer att bli nya kompletterande Interpolhögkvarter. Genom detta är det tänkt att man inte bara ska minska de gamla kolonialmakternas dominans utan också få fördelen med att ha personal i tjänst på dagtid dygnet runt, världen över.

Penningtvätt är bara en mindre del av det som Interpol arbetar med. Terrorism och barnpornografibrott är exempel på andra resurskrävande områden.

Jag lyckades få träffa ett antal anställda på Interpol under flera timmar och föra ingående samtal om verksamheten. Men Interpol är en mycket sluten och hemlighetsfull organisation och mötet med personalen ägde rum utanför det parkliknande området som omsluter Interpol i norra Lyon.

Organisationen fungerar framför allt som en sambandsfunktion mellan olika nationella polisorganisationer och har dessutom mycket omfattande register och databaser som brottsbekämpare i olika länder kan få uppgifter ur. Interpol blandas ofta ihop med Europol. Men Europol består bara av EU:s 27 medlemsstater, Interpol består av 190 och i stort sett alla länder på jorden.

Då och då uppstår problem i arbetet på Interpol eftersom man ska hålla sig utanför politiska, religiösa och militära angelägenheter. Mycket av "känsliga" frågor måste handläggas med ett stort mått av diplomati. Detta får ofta konsekvenser i utredandet av till exempel vapensmuggling och terrorism.

Utöver möjligheterna att besöka FATF i Paris och personal på Interpol i Lyon och bygga kontakter jag kommer att ha nytta av i framtiden, gav mig stipendiet värdefull inblick i ekonomiska förhållanden i den franska huvudstaden och i den franska poliskårens arbetssätt på ett mer vardagligt plan.

Paris i april 2011

Peter Carlberg